

29 Tachwedd 2021

Annwyl Aelodau,

Rwy'n ysgrifennu atoch i roi'r wybodaeth ddiweddaraf ichi am y fersiwn ddrafft o God Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb a'r canllawiau statudol ategol.

O dan Ddeddf Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) 2021, mae'n ofynnol i Lywodraeth Cymru gyhoeddi [cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb](#), yn unol â'r weithdrefn gadarnhaol ddrafft. Bydd hwn yn nodi'r elfennau dysgu gorfodol o fewn Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb y bydd yn rhaid i bob ysgol a lleoliad eu cynnwys yn eu cwricwlwm i bob dysgwr. Caiff yr elfennau dysgu hyn eu cyflwyno pan fydd yn briodol i ddatblygiad y dysgwyr. Rwy'n falch o gael dweud bod hwn wedi'i osod gerbron y Senedd ar 23 Tachwedd. Mae'r cod a'r canllawiau wedi'u cyd-ddatblygu gydag athrawon ac ystod o randdeiliaid.

Nod y cod yw helpu dysgwyr i greu a chynnal ystod o gydberthnasau, pob un yn seiliedig ar ymddiriedaeth a pharch. Mae'r cydberthnasau hyn yn hanfodol er mwyn sicrhau lles emosiynol, cadernid ac empathi. Mae dealltwriaeth o rywioldeb, â phwyslais ar hawliau, iechyd, cydraddoldeb a thegwch yn grymuso dysgwyr i'w deall eu hunain, ysgwyddo cyfrifoldeb dros eu penderfyniadau a'u hymddygiad eu hunain, a chreu cydberthnasau sy'n gwbl gynhwysol, gan adlewyrchu amrywiaeth a hyrwyddo parch. Mae newidiadau cymdeithasol a thechnolegol yn tanlinellu mor bwysig yw'r addysg hon i blant a phobl ifanc.

Mae Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb gynhwysol, holistaidd o ansawdd yn gysylltiedig ag amrywiaeth o elfennau cadarnhaol sy'n diogelu dysgwyr a'u cymunedau, a gall, er enghraifft:

- helpu i gynyddu dealltwriaeth dysgwyr o gydberthynas iach, ddiogel sy'n dod â bodddhad a'u helpu i gael cydberthnasau o'r fath
- helpu pobl ifanc i adnabod cydberthynas o gam-drin neu nad yw'n iach a sut i chwilio am gymorth
- helpu i leihau pob bwlio, gan gynnwys bwlio homoffobig, deuffobig a thrawsffobig, a sicrhau lefel uwch o ddiogelwch a lles i bob dysgwr

Bae Caerdydd • Cardiff Bay
Caerdydd • Cardiff
CF99 1SN

Canolfan Cyswllt Cyntaf / First Point of Contact Centre:
0300 0604400

Gohebiaeth.Jeremy.Miles@llyw.cymru
Correspondence.Jeremy.Miles@gov.wales

Rydym yn croesawu derbyn gohebiaeth yn Gymraeg. Byddwn yn ateb gohebiaeth a dderbynnir yn Gymraeg yn Gymraeg ac ni fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.

We welcome receiving correspondence in Welsh. Any correspondence received in Welsh will be answered in Welsh and corresponding in Welsh will not lead to a delay in responding.

- helpu pob dysgwr i wneud penderfyniadau gwybodus am gyfathrach rywiol ac iechyd atgenhedlol
- helpu i hyrwyddo cydraddoldeb a thegwch o ran y rhywiau, rhywedd a rhywioldeb
- cynyddu ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o drais rhywiol ac ar sail rhywedd, a gwybodaeth amdano.

Mae'n hanfodol, wrth gwrs, fod ysgolion, lleoliadau ac ymarferwyr yn cael cefnogaeth lawn i ddarparu'r elfen hollbwysig hon o'r cwricwlwm. Bydd fframwaith Cwricwlwm i Gymru, ochr yn ochr â'r cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb, hefyd yn cynnwys canllawiau statudol ategol, felly. Mae hyn yn cydnabod bod *sut* y caiff Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb ei chyflwyno cyn bwysiced â *beth* sy'n cael ei addysgu. Rwy'n amgáu copi o'r canllawiau statudol drafft ar Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb, er gwybodaeth. Caiff y canllawiau hyn eu cyhoeddi pan gymeradwyir y Cod.

Yn gywir,

Jeremy Miles AS

Gweinidog y Gymraeg ac Addysg

[DS: oni nodir ar wahân, mae'r adran hon o'r canllawiau yn disodli'r adran ar gyfer addysg cydberthynas a rhywioldeb a gyhoeddwyd eisoes o dan themâu trawsbynciol yn adran Cynllunio eich Cwricwlwm Fframwaith y Cwricwlwm i Gymru – gweler: [Themâu trawsgwricwlaidd ar gyfer cynllunio eich cwricwlwm – Hwb \(llyw.cymru\)](#)]

Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb – Canllawiau Statudol

(Mae geiriau mewn gwyrdd yn dynodi bod diffiniad yn yr Eirfa isod)

Statws cyfreithiol y canllawiau hyn

Mae'r adran hon yn nodi canllawiau statudol mewn perthynas ag addysg cydberthynas a rhywioldeb a chaiff ei chyhoeddi o dan adran 71 o Ddeddf Cwricwlwm ac Asesu (Cymru) 2021 (y Ddeddf), a bwriedir iddi helpu'r rhai sy'n gyfrifol o dan y Ddeddf am gynllunio addysg cydberthynas a rhywioldeb fel rhan o'r cwricwlwm.

Cyflwyniad

Mae addysg cydberthynas a rhywioldeb yn ofyniad statudol yn fframwaith y Cwricwlwm i Gymru ac yn orfodol i bob dysgwr rhwng 3 ac 16 oed.

Mae gan addysg cydberthynas a rhywioldeb rôl gadarnhaol a grymusol i'w chwarae yn addysg dysgwyr ac mae'n hanfodol wrth eu cefnogi i gyflawni'r [pedwar diben](#) fel rhan o ddull gweithredu ysgol gyfan. Mae helpu dysgwyr i ffurfio a chynnal ystod o gydberthnasau, sydd i gyd yn seiliedig ar ymddiriedaeth a pharch ar y ddwy ochr, yn greiddiol i addysg cydberthynas a rhywioldeb. Mae'r cydberthnasau hyn yn hollbwysig er mwyn datblygu lles emosiynol, gwydnwch ac empathi. Mae dealltwriaeth o rywioldeb gyda phwyslais ar hawliau, iechyd, cydraddoldeb a thegwch yn grymuso dysgwyr i ddeall eu hunain, cymryd cyfrifoldeb am eu penderfyniadau a'u hymddygiadau eu hunain a ffurfio cydberthnasau sy'n gwbl gynhwysol, gan adlewyrchu [amrywiaeth](#) a hyrwyddo parch.

Mae gan ysgolion a lleoliadau rôl bwysig i'w chwarae wrth greu amgylcheddau diogel a grymusol sy'n cefnogi hawliau dysgwyr i fwynhau cydberthnasau diogel, iach a boddhaus drwy gydol eu bywydau. Mae hyn yn hollbwysig er mwyn creu cymdeithas sy'n trin pobl eraill â dealltwriaeth ac empathi, beth bynnag fo'u hethnigrwydd; cefndir economaidd-gymdeithasol; anabled; a [rhyw](#), [rhywedd](#) neu rywioldeb.

Mae'r rhan hon o fframwaith y Cwricwlwm i Gymru yn cynnwys:

- y Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb: mae'r cod hwn yn nodi'r elfennau dysgu gorfodol ar gyfnodau priodol o safbwynt datblygiad
- y canllawiau statudol ategol: mae'r canllawiau hyn yn helpu i ddatblygu addysg cydberthynas a rhywioldeb o fewn cwricwlwm fel elfen hanfodol ynddi ei hun a hefyd fel elfen drawsbynciol ym mhob Maes.

Mae'r adran isod yn egluro beth sy'n rhan o'r cod gorfodol a beth sy'n rhan o'r canllawiau statudol. Ceir dolen i ddyletswyddau cyfreithiol ysgolion a lleoliadau mewn perthynas ag addysg cydberthynas a rhywioldeb yn adran [crynodeb deddfwriaethol](#) y canllawiau fframwaith hyn.

Pam mae addysg cydberthynas a rhywioldeb mor bwysig?

Mae'r byd o'n cwmpas yn datblygu'n gyflym ac yn sylweddol. Fel cymdeithas, rydym yn dod yn fwyfwy ymwybodol o:

- newidiadau mewn strwythurau a chydberthnasau teuluol
- newidiadau mewn normau cymdeithasol, diwylliannol a chrefyddol mewn perthynas â rhyw, rhywedd a rhywioldeb
- datblygiadau technolegol gan gynnwys dylanwad cynyddol y cyfryngau cymdeithasol a chynnydd yn y defnydd o dduiliau a dyfeisiau cyfathrebu digidol
- newidiadau i gyfreithiau a hawliau sy'n ymwneud â chydberthnasau, rhyw, rhywedd a rhywioldeb.

Yn y cyd-destun hwn, mae addysg cydberthynas a rhywioldeb yn cynnig cefnogaeth bwysig er mwyn galluogi dysgwyr i ddelio â'r newidiadau hyn. Mae deall sut mae ffurfio, datblygu a chynnal cydberthnasau yn galluogi plant a phobl ifanc i ddatblygu sgiliau ac agweddau a fydd o gymorth iddynt yn eu cydberthnasau eu hunain drwy gydol eu bywydau. Gall y rhain gynnwys cydberthnasau teuluol, cyfeillgarwch, cydberthnasau proffesiynol a chydberthnasau rhamantus a rhywiol. Mae dysgu am gydberthnasau a rhywioldeb yn helpu pobl ifanc i ddatblygu'r wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen arnynt i wneud synnwyr o'u meddyliau a'u teimladau a delio'n effeithiol â dylanwadau sy'n newid yn gyflym. Mae angen i ddysgwyr gael eu cefnogi i ymateb i'r rhain a, lle bo hynny'n briodol, deimlo y gallant herio stereoteipiau a chanfyddiadau niweidiol a gofyn am help a chymorth.

Gall addysg cydberthynas a rhywioldeb drawsnewid bywydau dysgwyr a chymunedau – mae'n bwysig o safbwynt grymuso dysgwyr a datblygu eu sgiliau meddwl yn feirniadol. Mae plant a phobl ifanc yn delio ag ystod o negeseuon cymhleth ac anghyson am gydberthnasau a rhywioldeb a fydd yn llywio eu hymdeimlad ohonynt eu hunain a'u cydberthnasau â phobl eraill. Bydd addysg cydberthynas a rhywioldeb o ansawdd yn helpu dysgwyr i ymgysylltu'n feirniadol â'r hyn y maent yn ei ddysgu a'i brofi. Mae hyn yn eu helpu i ddeall eu gwerthoedd a'u credoau ac **eirioli** dros barchu a deall pobl eraill.

Mae Llywodraeth Cymru'n credu bod gan bob plentyn a pherson ifanc yr hawl i gael addysg gynhwysol a chyfannol o ansawdd uchel am gydberthnasau a rhywioldeb. Mae addysg cydberthynas a rhywioldeb sy'n gynhwysol, yn gyfannol ac o ansawdd uchel yn gysylltiedig ag ystod o ddeilliannau cadarnhaol ac amddiffynnol i bob dysgwr a'i gymuned a gall, er enghraifft:

- helpu i gynyddu dealltwriaeth dysgwyr o gydberthnasau iach, diogel a boddhaus a'u rhan mewn cydberthnasau o'r fath

- helpu pobl ifanc i adnabod cydberthnasau camdriniol neu gydberthnasau gwael a gofyn am gymorth
- helpu i leihau pob **bwlio** yn cynnwys bwlio homoffobig, biffobig a thrawsffobig, a chynyddu diogelwch a lles pob dysgwr
- helpu pob dysgwr i wneud penderfyniadau gwybodus am gyfathrach rywiol ac iechyd atgenhedlol
- helpu i hyrwyddo cydraddoldeb a thegwch o ran rhyw, rhywedd a rhywioldeb
- cynyddu **ymwybyddiaeth**, **gwybodaeth** a **dealltwriaeth** o drais ar sail rhywedd a thrais rhywiol.

Beth yw addysg cydberthynas a rhywioldeb?

Mae addysg cydberthynas a rhywioldeb yn cwmpasu'r wybodaeth, y sgiliau, y tueddfrydau a'r gwerthoedd a fydd yn grymuso dysgwyr i wneud y canlynol:

- cefnogi eu hiechyd a'u lles
- datblygu cydberthnasau iach, diogel a boddhaus o bob math, gan gynnwys cydberthnasau â theulu a ffrindiau ac, ymhen amser, cydberthnasau rhamantus a rhywiol
- deall a gwneud synnwyr o'r ffordd y mae cydberthnasau, rhyw, rhywedd a rhywioldeb yn llywio eu hunaniaeth a'u bywydau eu hunain a rhai pobl eraill
- deall a chefnogi eu hawliau eu hunain a hawliau pobl eraill i fwynhau cydberthnasau teg, diogel, iach a boddhaus drwy gydol eu bywydau ac eirioli dros yr hawliau hynny.

Mae addysg cydberthynas a rhywioldeb yn helpu i sicrhau bod dysgwyr yn meithrin dealltwriaeth gadarnhaol o gydberthnasau a rhywioldeb ac yn adnabod camsyniadau. Nod addysg cydberthynas a rhywioldeb yw grymuso dysgwyr yn unol â'u hanghenion, eu profiadau a'u datblygiad ehangach. Drwy drafod ac ymateb i gwestiynau ac anghenion dysgwyr, gall ddarparu amgylcheddau diogel a grymusol sy'n galluogi dysgwyr i fyfyrion ar eu safbwyntiau a'u teimladau ynghylch ystod o faterion, a mynegi'r safbwyntiau a'r teimladau hynny.

Mae addysg cydberthynas a rhywioldeb yn y cwricwlwm yn canolbwyntio ar dri llinyn cyffredinol:

- Cydberthnasau a hunaniaeth: helpu dysgwyr i feithrin y sgiliau sydd eu hangen arnynt er mwyn datblygu cydberthnasau iach, diogel a boddhaus â phobl eraill a'u helpu i wneud synnwyr o'u meddyliau a'u teimladau
- Iechyd rhywiol a lles: helpu dysgwyr i droi at ffynonellau ffeithiol ynghylch eu hiechyd a'u lles rhywiol ac atgenhedlol gan eu galluogi i wneud penderfyniadau gwybodus drwy gydol eu bywydau
- Grymuso, diogelwch a pharch: helpu i'w hamddiffyn rhag pob math o wahaniaethu, trais, camdriniaeth ac esgeulustod a'u galluogi i adnabod cydberthnasau a sefyllfaoedd anniogel neu niweidiol, gan eu helpu i wybod pryd, sut a ble i ofyn am gymorth a chyngor.

Yr egwyddorion a'r dulliau gweithredu sy'n rhan o addysg cydberthynas a rhywioldeb effeithiol

Er mwyn cyflawni'r nodau a amlinellir uchod, mae'r egwyddorion a'r dulliau gweithredu canlynol yn cynnig arweiniad a chymorth i ysgolion a lleoliadau wrth iddynt gynllunio a darparu addysg cydberthynas a rhywioldeb fel rhan o'u cwricwlwm:

- Dull gweithredu ysgol gyfan:

Dylai'r hyn a addysgir a'r hyn a ddysgir o fewn addysg cydberthynas a rhywioldeb gael eu cefnogi gan ddull gweithredu ysgol gyfan mewn perthynas ag addysg cydberthynas a rhywioldeb, ac mae hyn yn hollbwysig er mwyn cefnogi lles dysgwyr.

Mae hyn yn golygu cysylltu pob agwedd ar yr ysgol yn effeithiol, gan gynnwys y cwricwlwm, polisïau, staff, amgylchedd yr ysgol a'r gymuned, er mwyn cefnogi dysgwyr yn eu haddysg cydberthynas a rhywioldeb. Dylai hyn helpu i ddatblygu cydberthnasau cadarnhaol, sy'n galluogi dysgwyr ac ymarferwyr i ffynnu; atgyfnerthu ethos cadarnhaol cyson a darparu cymorth cyfannol o ansawdd uchel i ymarferwyr a dysgwyr.

Fel rhan o ddull gweithredu ysgol gyfan, dylid ystyried arweinyddiaeth a pholisïau'n ymwneud ag addysg cydberthynas a rhywioldeb. Dylai uwch-dîm arwain yr ysgol helpu i ddatblygu gweledigaeth yr ysgol ar gyfer addysg cydberthynas a rhywioldeb a dylid penodi arweinydd addysg cydberthynas a rhywioldeb yn yr ysgol hefyd. Dylid hefyd ystyried sut mae'r cwricwlwm a'r addysgeg yn cefnogi ac yn llywio datblygiad y dull gweithredu ehangach. Mae dysgu proffesiynol yn hollbwysig hefyd. Dylai'r uwch-dîm arwain sicrhau bod pob aelod o'r staff yn ymgymryd â dysgu proffesiynol. Dylai ysgolion hefyd ystyried sut y gall y diwylliant a'r amgylchedd gefnogi addysg cydberthynas a rhywioldeb.

- Galluogi hawliau dynol:

Dylai ysgolion a lleoliadau drafod addysg cydberthynas a rhywioldeb yng nghyd-destun hawliau plant a ddiogelir gan [Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn \(CCUHP\)](#). Dylai dull gweithredu seiliedig ar hawliau a gefnogir gan degwch fod wrth wraidd y dysgu.

Mae'r Comisiynydd Plant wedi cyhoeddi arweiniad i ysgolion, sef [Y Ffordd Gywir: Dull Gweithredu Seiliedig ar Hawliau Plant yng Nghymru](#). Dylai hyn lywio'r ffordd y mae lleoliadau yn gwreiddio dull gweithredu seiliedig ar hawliau yn y cwricwlwm, gan gynnwys addysg cydberthynas a rhywioldeb. Mae hawliau yn rhoi ffordd i ddysgwyr ystyried materion sy'n rhan o addysg cydberthynas a rhywioldeb, gan eu helpu i ddatblygu'r sgiliau sylfaenol ar gyfer cydberthnasau iach; parchu a deall pobl eraill ac adnabod ymddygiadau iach a niweidiol

Fel hyn, mae dysgwyr yn meithrin dealltwriaeth o'r ffordd y mae hawliau'n ymwneud â phob agwedd ar addysg cydberthynas a rhywioldeb ac yn cyfrannu at ryddid, urddas, lles a diogelwch pawb. Mae hyn hefyd yn helpu dysgwyr i ddeall pwysigrwydd **tegwch**, gan gydnabod pwysigrwydd hawliau wrth sicrhau bod pawb yn cael eu trin yn deg

Dylai ysgolion a lleoliadau ystyried [hawliau plant](#) yn benodol. Dylai'r hyn a ddysgir mewn addysg cydberthynas a rhywioldeb bwysleisio'r hawl i'r canlynol:

- byw heb gamwahaniaethu (Erthygl 2)
- cael gwrandawriad a chyfrannu at benderfyniadau (Erthygl 12)
- rhyddid mynegiant (Erthygl 13)
- dilyn eich crefydd eich hun (Erthygl 14)
- preifatrwydd (Erthygl 16)
- cael gafael ar wybodaeth i wneud penderfyniadau gwybodus (Erthygl 17)
- peidio â chael eich niweidio a chael gofal a chael eich cadw'n ddiogel (Erthygl 19)
- mwynhau'r safon iechyd uchaf y gellir ei chyrraedd, cael cyfleusterau iechyd, a gofal iechyd ataliol (Erthygl 24)
- addysg sy'n paratoi plant i ddeall pobl eraill (Erthygl 29)
- cael eich amddiffyn rhag achosion o gam-fanteisio rhywiol a cham-drin rhywiol (Erthygl 34)
- cael help arbennig os ydych wedi cael eich cam-drin (Erthygl 39).

Mae Erthygl 3 – dylai pawb sy'n gweithio gyda phlant bob amser wneud yr hyn sydd orau i bob plentyn – yn berthnasol i addysg cydberthynas a rhywioldeb, yn ogystal â'r cwricwlwm cyfan.

Gall ysgolion a lleoliadau hefyd gysylltu'r hyn a ddysgir â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau. Dylai dysgwyr gael eu cefnogi hefyd i feithrin dealltwriaeth o'r dyletswyddau a'r mesurau amddiffyn cyfreithiol sy'n gysylltiedig ag amrywiaeth, trais ar sail rhywedd a thrais domestig, a lles. Ceir rhagor o wybodaeth am gyfreithiau perthnasol yn y crynodeb deddfwriaethol yn y canllawiau hyn

- Cynhwysiant, gan gynnwys cynhwysiant **LHDTC+**

Yn unol â gofynion y Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb, caiff addysg cydberthynas a rhywioldeb ei darparu mewn ffordd gynhwysol yn unol ag egwyddorion cydraddoldeb. Mae hyn yn helpu i sicrhau y gall y dysgwyr i gyd weld eu hunain, eu teuluoedd, eu cymunedau a'i gilydd yn cael eu hadlewyrchu ym mhob rhan o'r cwricwlwm a dysgu sut i werthfawrogi gwahaniaeth ac amrywiaeth fel ffynhonnell cryfder. Mae hyn yn cyfrannu at gymdeithas gydlynol, deg a chyfiawn sy'n datblygu'r sgiliau bywyd sydd eu hangen ar ddysgwyr. Mae hyn yn cynnwys, wrth gwrs, tegwch o ran rhywedd a chynhwysiant LHDTC+.

Mae dysgwyr yn tyfu i fyny mewn byd lle mae rhywedd a hunaniaeth rhywiol, diwylliannau, hawliau a deddfwriaeth yn newid neu'n datblygu ym mhobman. Er mwyn bod yn effeithiol, mae'n rhaid i addysg cydberthynas a rhywioldeb gynhwysol ddechrau'n gynnar. O oedran ifanc, gall dysgwyr ddysgu am yr hyn sy'n eu gwneud yn unigryw, sut i werthfawrogi amrywiaeth a pharchu hawliau pobl eraill. Dyma'r sylfaen ar gyfer ystyried amrywiaeth mewn cydberthnasau, rhywedd a hunaniaeth rywiol a datblygu'r sgiliau a'r gwerthoedd sydd eu hangen i feddwl yn feirniadol am rywedd a normau, hawliau ac annhegwch rhywiol. Dylai hyn gynnwys ystyried ystod o ddylanwadau sy'n llywio ein gwerthoedd a'n hunaniaeth. Dylai helpu dysgwyr i ddatblygu dealltwriaeth o wahanol werthoedd, credoau crefyddol a daliadau anghrefyddol a all lywio ein gwerthoedd a'n hunaniaeth o ran cydberthnasau a rhywioldeb.

- Addysg cydberthynas a rhywioldeb fel elfen drawsbynciol

Mae addysg cydberthynas a rhywioldeb yn faes rhyngddisgyblaethol eang a chymhleth sy'n cynnwys dimensiynau biolegol, cymdeithasol, seicolegol, ysbrydol, moesegol a diwylliannol.

Mae hyn yn golygu bod gan bob Maes o'r cwricwlwm a'r ystod o ddisgyblaethau pwnc o fewn pob Maes gyfraniad unigryw i'w gwneud at yr hyn a ddysgir fel rhan o addysg cydberthynas a rhywioldeb. Dylai addysg cydberthynas a rhywioldeb gyffwrdd â phob Maes er mwyn galluogi dysgwyr i greu cysylltiadau rhwng yr hyn a ddysgir ganddynt mewn addysg cydberthynas a rhywioldeb a'r cwricwlwm ehangach, gan ddeall safbwyntiau a dylanwadau hanesyddol, diwylliannol, daearyddol, ffisegol, gwleidyddol, cymdeithasol a thechnolegol ar faterion yn ymwneud ag addysg cydberthynas a rhywioldeb. Mae hyn hefyd yn helpu i osgoi dull sy'n canolbwyntio ar 'un mater' lle mae pob gwers yn edrych ar fater gwahanol sy'n ymwneud ag addysg cydberthynas a rhywioldeb, ar wahân i'r pethau eraill sy'n cael eu dysgu. Dylai ysgolion ystyried yr hyn y gall pob Maes ei gyfrannu'n ddilys at ddealltwriaeth o addysg cydberthynas a rhywioldeb. Dylid gwneud hyn mewn ffordd ystyrlon a dylid ceisio osgoi cysylltiadau arwynebol neu ddisylwedd.

Mae'r adran Cynllunio Eich Cwricwlwm ar gyfer pob Maes yn cynnwys cymorth ar sut y gall pob Maes gyfrannu'n ddilys at addysg cydberthynas a rhywioldeb (gweler isod).

- Dysgu sy'n briodol o safbwynt datblygiad

Dylai popeth a ddysgir mewn addysg cydberthynas a rhywioldeb fod yn briodol o safbwynt datblygiad ac ystyried y canlynol:

Ymateb i anghenion a phrofiadau dysgwyr, yn ogystal â'u gwybodaeth sy'n cael ei meithrin:

Dylai ysgolion gynnwys [safbwyntiau'r dysgwyr](#) er mwyn sicrhau bod addysg cydberthynas a rhywioldeb yn berthnasol ac yn ymatebol a chynnig cyfleoedd cynyddol i ddysgwyr er mwyn helpu i gyfeirio'u dysgu wrth iddynt gwneud cynnydd. Dylai barn dysgwyr ar beth, sut a ble maent yn dysgu gael ei

hystyried fel y gall y cwricwlwm addysg cydberthynas a rhywioldeb adlewyrchu profiadau plant a phobl ifanc yn y gymdeithas yn gywir.

Priodoldeb datblygiadol bras yn y Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb:

Mae'r Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb yn amlinellu pob llinyn addysgu a dysgu ar ffurf tri **chyfnod** datblygu bras fel a ganlyn:

- Cyfnod 1 – o 3 oed
- Cyfnod 2 – o 7 oed
- Cyfnod 3 – o 11 oed

Mae pob cyfnod yn cynrychioli conglfeini cynnydd o ran addysg cydberthynas a rhywioldeb. Wrth i ddysgwyr wneud cynnydd, dylent adeiladu ar yr hyn a ddysgwyd ganddynt eisoes yng nghyfnod un; neu yng nghyfnodau un a dau; gan gyfuno ac atgyfnerthu'r un tueddfrydau, gwybodaeth a sgiliau a'u defnyddio mewn cyd-destunau newydd a pherthnasol wrth iddynt ddatblygu. Mae hyn yn wahanol iawn i ddysgu am bynciau ar wahân ac yna symud ymlaen at gynnwys arall.

Dylai ysgolion ystyried llinynnau gorfodol cynnwys sy'n briodol o safbwynt datblygiad yn y Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb er mwyn datblygu eu dull gweithredu, a dylent gydnabod datblygiad ac anghenion cymdeithasol, corfforol, emosiynol a gwybyddol dysgwyr yn ystod eu gwaith cynllunio.

Yn ystod y cyfnod datblygu cynnar, gall pwyslais effeithiol ar sgiliau angenrheidiol alluogi'r dysgwr i ymateb yn llwyddiannus i sefyllfaoedd mewn ffordd ystyrlon, gan gefnogi cynnydd pob dysgwr. Dyma sut y caiff y rhan fwyaf o bynciau addysg cydberthynas a rhywioldeb eu hystyried yn y cyfnod cynnar.

Deall natur cynnydd o ran addysg cydberthynas a rhywioldeb:

Mae'r egwyddorion cynnydd ar gyfer y [Maes Iechyd a Lles](#) yn cynnig arweiniad ar [gynnydd](#) o ran addysg cydberthynas a rhywioldeb. Dylai'r hyn a ddysgir ailymweld â chynnwys, themâu a phynciau fel yr amlinellir yn unrhyw rai o'r cyfnodau blaenorol a nodir yn y Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb isod, gan atgyfnerthu dealltwriaeth ddatblygol ac anghenion newidiol dysgwyr ac adeiladu arnynt. Wrth iddynt ddatblygu, dylid annog dysgwyr i gymryd mwy o gyfrifoldeb am eu dysgu eu hunain.

Addysg cydberthynas a rhywioldeb i ddysgwyr ag anghenion addysgol arbennig neu anghenion dysgu ychwanegol:

Dylai ysgolion sy'n darparu addysg i ddysgwyr ag anghenion dysgu cymedrol a difrifol, dwys a lluosog ystyried beth yw'r ffordd orau o ddiwallu anghenion pob dysgwr nad yw ei ddealltwriaeth o faterion iechyd rhywiol a lles o bosibl yn cyfateb i'w ddatblygiad.

Dylai pob aelod o staff, gan gynnwys staff ategol, ffisiotherapyddion, niysys a gofalwyr, fod yn ymwybodol o ddull gweithredu'r ysgol mewn perthynas ag addysg cydberthynas a rhywioldeb wrth weithio gyda dysgwyr ag anghenion dysgu ychwanegol.

Dylai darpariaeth addysg cydberthynas a rhywioldeb fod yn rhan gynlluniedig ac integredig o'r cwricwlwm, wedi ei chydlynu'n effeithiol i sicrhau parhad a chynnydd mewn dysgu ar draws y continwrm. Dylai ysgolion arbennig benderfynu ar union gynnwys y rhaglen addysg cydberthynas a rhywioldeb a fydd, mewn llawer o achosion, yn golygu rhoi ystyriaeth ofalus i'r rhagofynion ar gyfer dysgu ystyrion mewn addysg cydberthynas a rhywioldeb a'r strategaethau ar gyfer dysgu a fabwysiedir i ddiwallu anghenion gwahanol y dysgwyr. Er enghraifft, ar gyfer dysgwyr sy'n defnyddio dulliau amgen o gyfathrebu, fel arwyddo, symbolau neu switshis a chymhorthion cyfathrebu, bydd angen i ysgolion sicrhau bod pob aelod o staff yn gyfarwydd â themau addysg cydberthynas a rhywioldeb allweddol mewn Makaton, Braille ac Iaith Arwyddion Prydain, neu ym mha bynnag ddull cyfathrebu amgen a ddefnyddir.

- Ymgysylltu â dysgwyr, rhieni, gofalwyr a chymunedau ehangach

Dylai ysgolion a lleoliadau feddu ar linellau cyfathrebu clir mewn perthynas ag addysg cydberthynas a rhywioldeb a dylent [ymgysylltu â dysgwyr, rhieni, gofalwyr a'r gymuned ehangach](#), gan roi cyfle iddynt ymgysylltu â'r hyn a ddysgir a'r hyn a addysgir fel rhan o addysg cydberthynas a rhywioldeb.

Mae cyfathrebu'n effeithiol â rhieni a gofalwyr yn barhaus yn ffordd bwysig o feithrin cydberthynasau cadarnhaol er mwyn ymgysylltu â nhw mewn ffordd bwrpasol ac ystyrion. Os caiff hyn ei wneud yn dda, gall hyrwyddo cynnydd dysgwyr drwy helpu rhieni a gofalwyr i ddeall sut y gallan nhw gefnogi dysgu yn yr ysgol a'r tu allan iddi. Dylai cwricwla ysgolion hefyd gydnabod ac adlewyrchu anghenion a chyd-destunau'r cymunedau yn yr ysgol a thu hwnt. .

Dylai gweithio mewn ffordd ragweithiol helpu i fynd i'r afael ag unrhyw ofidiau sydd gan rhieni a gofalwyr o bosibl mewn perthynas ag addysg cydberthynas a rhywioldeb. Dylai hyn hefyd helpu i roi sicrwydd iddynt ynghylch natur gadarnhaol addysg cydberthynas a rhywioldeb drwy nodi'r hyn y bwriedir ei ddysgu a'r adnoddau a ddefnyddir yn ystod y cyfnodau datblygu gwahanol.

Dylai ysgolion a lleoliadau wybod pryd a ble y mae angen iddynt ddefnyddio cymorth gan sefydliadau ac arbenigwyr allanol, fel niysys ysgol. Dylai staff o'r ysgol fod yn bresennol bob amser pan fo sefydliadau allanol yn gweithio gyda dysgwyr. Dylai fod ganddynt hefyd wybodaeth a dealltwriaeth briodol o'r rhwydwaith o wasanaethau cymorth lleol er mwyn gallu cael cymorth ac atgyfeirio pan fo angen.

Dylid sicrhau bod yr holl adnoddau a ddefnyddir mewn ysgolion a lleoliadau yn berthnasol, yn ddilys, eu bod yn briodol o safbwynt datblygiad, eu bod yn gynhwysol ac yn sensitif i anghenion dysgwyr. Dylai ysgolion rannu

enghreifftiau o'r adnoddau y maent yn bwriadu eu defnyddio â rhieni er mwyn rhoi sicrwydd iddynt a'u galluogi i atgyfnerthu sgysiau a pharhau â nhw yn y cartref, lle bo hynny'n briodol.

- Dysgu proffesiynol

Mae dysgu proffesiynol yn ofyniad allweddol er mwyn sicrhau addysg cydberthynas a rhywioldeb o ansawdd, a dylai ddigwydd ar lefel ysgol, lefel clwstwr, lefel ranbarthol a lefel genedlaethol.

Dylai uwch-arweinwyr mewn ysgolion sicrhau bod pob ymarferydd yn cyfrannu at flaenoriaethau addysg cydberthynas a rhywioldeb yr ysgol, naill ai drwy'r dull gweithredu ysgol gyfan, yr elfen drawsbynciol neu'r dysgu hanfodol. Dylai ysgolion a lleoliadau alluogi pob ymarferydd i fanteisio ar gyfleoedd dysgu proffesiynol a all ei helpu i fagu hyder a meithrin gwybodaeth a sgiliau ym maes addysg cydberthynas a rhywioldeb.

- Addysg cydberthynas a rhywioldeb gadarnhaol, amddiffynnol ac ataliol

Gan adeiladu ar y Cod, dylai'r dull gweithredu ym maes addysg cydberthynas a rhywioldeb fod yn gadarnhaol, yn amddiffynnol ac yn ataliol, gan ystyried sut y gallai fod angen cefnogi dysgwyr i wneud y canlynol:

- deall ac ymdopi â newid, gwrthdaro a phwysau
- adnabod ymddygiadau a allai fod yn niweidiol mewn cydberthnasau a gwybod sut i ofyn am gymorth
- meddu ar yr wybodaeth i adnabod pob math o wahaniaethu, trais, camdriniaeth ac esgeulustod, gan gynnwys [trais yn erbyn menywod, camdrin domestig a thrais rhywiol](#)
- gofyn am help a chynghor fel y bo'n briodol.

Dylai ysgolion geisio creu amgylcheddau dysgu diogel a chefnogol. Mae'r rhain yn helpu i feithrin ymddiriedaeth ac yn cynnig lle diogel i ddysgwyr ystyried yr hyn y maent yn ei ddysgu, gofyn cwestiynau a mynegi eu meddyliau a'u teimladau. Dylai ymarferwyr geisio cyflwyno'r hyn a ddysgir ynghylch materion addysg cydberthynas a rhywioldeb mewn ffordd gadarnhaol ac ystyrlon. Er bod deall risgiau a niwed yn agwedd bwysig ar addysg cydberthynas a rhywioldeb, mae canolbwyntio ar y rhain wrth addysgu materion addysg cydberthynas a rhywioldeb, neu ganolbwyntio'n bennaf ar yr agweddau negyddol ar addysg cydberthynas a rhywioldeb, yn debygol o fod yn aneffeithiol neu'n niweidiol.

Gellir cyflawni hyn drwy ddatblygu cytundeb gwaith sy'n cynnwys 'rheolau sylfaenol' gyda dysgwyr ar gyfer trafodaethau ynghylch addysg cydberthynas a rhywioldeb. Mae hyn yn helpu i sicrhau ffiniau proffesiynol a chadw dysgwyr ac ymarferwyr yn ddiogel. Er enghraifft, gall dulliau gweithredu creadigol helpu dysgwyr i rannu eu cwestiynau, eu safbwyntiau a'u profiadau yn ddienw, gan arwain at drafodaeth fwy agored a gonest.

Y Cod Addysg Cyberthynas a Rhywioldeb

Mae'r Cod hwn yn cynnwys gofynion gorfodol, ac mae'r sail gyfreithiol ar gyfer y gofynion hyn i'w gweld yn y [crynodeb deddfwriaethol](#) yn y canllawiau fframwaith hyn ar y Cwricwlwm i Gymru. Mae'n nodi'r themâu a'r materion y mae'n rhaid eu cynnwys fel rhan o addysg cyberthynas a rhywioldeb. Mae'n rhaid i gwricwlwm a gwaith addysgu a dysgu gynnwys yr elfen orfodol o addysg cyberthynas a rhywioldeb a amlinellir yn y Cod Addysg Cyberthynas a Rhywioldeb canlynol.

Cynllunio eich cwricwlwm

Mae'r Cod Addysg Cyberthynas a Rhywioldeb gorfodol hwn yn helpu ysgolion i gynllunio eu haddysg cyberthynas a rhywioldeb. Mae'r cynnwys yn seiliedig ar llinynnau dysgu cysylltiedig bras, sef

- cyberthnasau a hunaniaeth
- iechyd rhywiol a lles
- grymuso, diogelwch a pharch.

Mae'r llinynnau hyn yn caniatáu i ymarferwyr gynllunio a datblygu cwricwlwm sydd wedi'i deilwra i'w dysgwyr, sy'n creu cysylltiadau ac sy'n datblygu cyd-destunau dysgu dilys ym mhob rhan o'r cwricwlwm.

Ymrwymodd Llywodraeth Cymru i ymdrin â'r themâu canlynol fel rhan o addysg cyberthynas a rhywioldeb: cyberthnasau; hawliau a thegwch; rhyw, rhywedd a rhywioldeb; cyrff a delwedd gorfforol; iechyd rhywiol a lles; a thrais, diogelwch a chymorth. Er mwyn helpu ysgolion a lleoliadau i gynllunio eu haddysg cyberthynas a rhywioldeb, mae'r themâu hyn wedi'u plethu yn y llinynnau dysgu.

Ym mhob un o'r llinynnau dysgu, rhaid i gynnwys y cwricwlwm addysg cyberthynas a rhywioldeb fod yn gynhwysol ac adlewyrchu amrywiaeth. Rhaid cynnwys gwaith dysgu sy'n datblygu ymwybyddiaeth a dealltwriaeth dysgwyr o wahanol hunaniaethau, safbwyntiau a gwerthoedd ac amrywiaeth o ran cyberthnasau, rhywedd a rhywioldeb, gan gynnwys bywydau **LHDTC+**.

Mae dysgu am hawliau a thegwch yn rhan o bob llinyn, yn ogystal â gwreiddio dysgu a phrofiad drwy ddulliau dysgu seiliedig ar hawliau.

Cynnwys sy'n briodol i ddatblygiad y dysgwr

Yn unol â'r Ddeddf, mae'n rhaid i'r addysg cyberthynas a rhywioldeb a ddarperir gan ysgolion fod yn briodol i ddatblygiad dysgwyr. Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i ysgolion a lleoliadau ystyried amrywiaeth o ffactorau gan gynnwys oedran y dysgwr; ei wybodaeth a'i aeddfedrwydd; unrhyw anghenion dysgu ychwanegol a rhagweld ei ddatblygiad ffisiolegol ac emosiynol. Rhaid i addysg cyberthynas a rhywioldeb fod

yn briodol i ddatblygiad pob dysgwr, sy'n golygu y gall anghenion dysgwyr o oedrannau tebyg fod yn wahanol.

Cynlluniwyd y cyfnodau i roi dealltwriaeth i ymarferwyr o'r hyn sy'n debygol o fod yn briodol o safbwynt datblygiad. Er enghraifft, yn ystod cyfnod 1 a chyfnod 2, bydd dysgwyr yn dysgu am egwyddorion **cydsyniad** cyffredinol fel rhagofynion ar gyfer dysgu am gydsyniad rhywiol ar yr adeg briodol o safbwynt eu datblygiad yng nghyfnod 3. Yn ymarferol, mae hyn yn golygu y bydd dysgwyr yng nghyfnod un a chyfnod dau yn datblygu ymwybyddiaeth o ofyn am ganiatâd i rannu deunyddiau, er enghraifft teganau; neu ddysgu am barchu ffiniau personol.

Cynlluniwyd y cyfnodau er mwyn helpu ysgolion a lleoliadau i benderfynu a yw'r hyn a ddysgir yn briodol i ddatblygiad dysgwyr penodol. Mae'r oedrannau a nodir isod yn dangos yn fras pryd y dylai ymarferwyr ddechrau ystyried a yw'r hyn a ddysgir yn ystod cyfnod yn briodol i ddatblygiad eu dysgwyr. Gall hyn olygu y bydd rhai dysgwyr yn barod i ddysgu pwnc penodol cyn yr oedrannau bras a roddir yn y Cod ond, yn yr un modd, gall olygu y bydd angen rhoi cyfle i rai dysgwyr ddatblygu ymhellach cyn iddynt ymgysylltu â phwnc penodol. Gellir cyflwyno dysgwyr i gyfnod yn raddol oherwydd bydd rhywfaint o'r hyn a ddysgir yn y cyfnod hwnnw yn briodol i ddatblygiad dysgwyr yn gynt na gwaith dysgu arall. Fel y nodwyd uchod, rhaid gwneud y penderfyniadau hyn ar sail amrywiaeth o ffactorau.

Mae'r tablau sy'n gysylltiedig â phob llinyn dysgu isod wedi eu rhannu'n dri chyfnod datblygu bras. Maent yn cynrychioli camau cynnydd o ran addysg cydberthynas a rhywioldeb. Wrth i ddysgwyr wneud cynnydd, byddant yn adeiladu ar yr hyn a ddysgwyd ganddynt yn flaenorol yng nghyfnod un; neu yng nghyfnodau un a dau, gan ategu ac atgyfnerthu'r un tueddfrydau, gwybodaeth a sgiliau a'u defnyddio mewn cyd-destunau newydd a pherthnasol. Mae hyn yn wahanol iawn i ddysgu am bynciau ar wahân ac yna symud ymlaen at gynnwys arall.

Mae dysgu yng nghyd-destun addysg cydberthynas a rhywioldeb yn cyfeirio at yr hyn a addysgir yn benodol a'r hyn a ymwreiddir ym mhob rhan o'r cwricwlwm ac amgylchedd yr ysgol drwy'r dull ysgol gyfan o weithredu.

Cydberthnasau a hunaniaeth

Mae'r llinyn hwn yn canolbwyntio ar y canlynol:

- yr amrywiaeth o gydberthnasau y mae pobl yn eu datblygu drwy gydol eu bywydau
- sut y gall ein cydberthnasau a'n rhywioldeb lywio ein hunaniaeth
- pwysigrwydd hawliau dynol wrth sicrhau cydberthnasau iach, diogel a boddhaus mewn cymdeithas gynhwysol.

Mae angen i ddysgwyr ddatblygu'r ddealltwriaeth a'r ymddygiadau a fydd yn eu helpu i ddatblygu a chynnal cydberthnasau iach, diogel a boddhaus drwy gydol eu bywydau. Mae angen i ddysgwyr gael eu cefnogi i adnabod a gwerthfawrogi gwahanol fathau o gydberthnasau, gan gynnwys teuluoedd a chyfeillgarwch, yn ogystal â'r amrywiaeth o fewn gwahanol fathau o gydberthnasau, gan gynnwys amrywiaeth **LHDTC+**, a sut y gall y rhain newid dros amser. Mae datblygu empathi,

tosturi a sgiliau cyfathrebu yn hollbwysig i gydberthnasau dysgwyr nawr a'r cydberthnasau y byddant yn eu ffurfio yn y dyfodol. Bydd hyn hefyd yn eu helpu i barchu a deall pobl eraill a'u trin yn deg, beth bynnag fo'u rhyw, eu rhywedd, eu rhywioldeb, eu ffydd a'u cred.

Mae angen i ddysgwyr hefyd ddatblygu eu hymdeimlad ohonynt eu hunain a'u hymdeimlad bod pawb yn unigryw. Dros amser, gall dysgwyr ystyried sut y gall cydberthnasau, rhyw, rhywedd, atyniad rhamantus a rhywiol a phrofiadau personol lywio a dylanwadu ar hunaniaeth person a'r hyn sy'n ei wneud yn unigryw. Mae hyn yn helpu dysgwyr i ddeall sut y caiff hunaniaeth, cydberthnasau a rhywioldeb eu llywio gan fioleg, technoleg a normau cymdeithasol, diwylliannol a chrefyddol ac y gall y rhain newid dros amser. Drwy ymdrin â'r agweddau hyn, gall dysgwyr adnabod ymddygiadau a normau cadarnhaol a niweidiol a bod yn hyderus i siarad drostynt eu hunain a lleisio barn ac eirioli dros hawliau pobl eraill a'r angen i'w parchu.

Mae'r llinyn hwn hefyd yn cydnabod sut y gall hawliau gefnogi ac ategu cydberthnasau sy'n llawn parch a thegwch, yn ogystal â chymdeithas deg a chynhwysol.

Cyfnod 1	Cyfnod 2	Cyfnod 3
Dylai ymarferwyr ystyried priodoldeb datblygiadol dysgwyr ar gyfer yr hyn a ddysgir ym mhob cyfnod:		
O 3 oed	O 7 oed	O 11 oed
Mae'r dysgu yn cefnogi:		
Y gallu i ddangos caredigrwydd, empathi a thosturi wrth ryngweithio â phobl sy'n agos atynt gan gynnwys cydberthnasau â theulu, cyfeillion a chyfoedion	Y gallu i ffurfio a chynnal cydberthnasau teg, parchus a charedig ag amrywiaeth o bobl eraill.	Dealltwriaeth o'r nodweddion cadarnhaol a negyddol a'r agweddau iach neu afiach ar ystod o gydberthnasau gan gynnwys cydberthnasau teuluol, cyfeillgarwch, rhamantus a rhywiol. Y gallu i ddatblygu a deall pwysigrwydd tegwch, parch ar y ddwy ochr, a hoffter mewn cydberthnasau â phobl eraill.
Ymwybyddiaeth o sut i gyfleu'r hyn rydych ei eisiau a'i angen mewn cydberthnasau, a dechrau parchu'r hyn y mae pobl eraill ei eisiau a'i angen.	Y ffordd mae deall a defnyddio sgiliau effeithiol o ran cyfathrebu, penderfynu, rheoli gwrthdaro a gwrthod yn rhan o'r broses o sicrhau eich hawliau eich hun a	Deall a defnyddio sgiliau effeithiol o ran cyfathrebu, penderfynu, rheoli a datrys gwrthdaro, a gwrthod mewn ystod o wahanol gyd-destunau a mathau o gydberthnasau, all-lein ac

<p>Ymwybyddiaeth o'r ffordd y mae anghenion yn ymwneud â hawliau</p>	<p>hawliau pobl eraill ac yn rhan o gyfeillgarwch a chydberthnasau.</p>	<p>ar-lein, gan gynnwys cydberthnasau agos.</p> <p>Deall sut i siarad am ymddygiadau niweidiol yn eu herbyn nhw neu bobl eraill.</p>
<p>Ymwybyddiaeth o amrywiaeth o ran teuluoedd a chydberthnasau, gan gynnwys cyfeillgarwch a chydberthnasau â chyfoedion, a pham mae'r rhain yn bwysig.</p>	<p>Adnabod nodweddion gwahanol deuluoedd, cyfeillgarwch a chydberthnasau â chyfoedion ac amrywiaeth y cydberthnasau hyn.</p> <p>Dealltwriaeth o ymddygiadau cadarnhaol mewn cydberthnasau a'r hyn a all ddigwydd pan fydd cydberthnasau'n chwalu.</p> <p>Ymwybyddiaeth o'r modd y caiff teuluoedd, cydberthnasau a rhianta eu llywio gan normau cymdeithasol a diwylliannol a chyfreithiau sydd wedi newid dros amser.</p>	<p>Dealltwriaeth o'r modd y mae amrywiaeth o ran cydberthnasau, gan gynnwys priodas, a phob math o bartneriaethau sifil, wedi newid dros amser, a'r modd y mae normau cymdeithasol a diwylliannol a chyfreithiau'n cael effaith gadarnhaol a negyddol amrywiol ar gydberthnasau ledled y byd.</p>
<p>Datblygu ymdeimlad ohonynt eu hunain, yng nghyd-destun teuluoedd, ffrindiau a chymunedau.</p> <p>Gweld bod pobl yn gwerthfawrogi pethau gwahanol a bod ganddynt deuluoedd, ffrindiau a chymunedau gwahanol.</p>	<p>Gweld sut mae cydberthnasau pobl â phobl eraill yn llywio pwy ydynt a'u hapusrwydd.</p> <p>Ymwybyddiaeth o sut y gall hunaniaeth gael ei mynegi mewn gwahanol ffyrdd.</p>	<p>Deall sut y mae angen cydbwysu hawliau mewn cymdeithas amrywiol; nodweddion, manteision a heriau byw mewn cymdeithas amrywiol; a sut a pham mae agweddau wedi newid ac yn dal i newid, gan gynnwys agweddau at amrywiaeth o ran rhywedd a rhywioldeb.</p>
<p>Profiad o ymddygiadau, iaith a modelau rôl cynhwysol sy'n dangos parch tuag at bobl eraill, beth bynnag fo'u rhywedd.</p>	<p>Gwerthfawrogi a chydabod cyfraniadau pawb; a phwysigrwydd cydraddoldeb o ran rhyw a rhywedd.</p>	<p>Y gallu i eirioli dros hawliau pawb a'u hyrwyddo a deall a pharchu pawb mewn perthynas â rhyw, rhywedd a rhywioldeb.</p>

<p>Cydnabod hawliau dysgwyr i gael eu trin yn deg, yn garedig ac yn barchus.</p>	<p>Adnabod stereoteipiau o ran rhywedd, stereoteipiau rhywiol ac ymddygiad annheg, a gwybod sut i ymateb yn ddiogel iddynt a'u herio.</p> <p>Ymwybyddiaeth o'r modd y mae normau cymdeithasol a diwylliannol cadarnhaol a negyddol o ran rhyw, rhywedd a rhywioldeb yn dylanwadu ar gydberthnasau ac ymddygiadau</p>	<p>Deall y modd y mae'r gyfraith a hawliau dynol yn sicrhau rhyddid o ran rhyw, rhywedd a rhywioldeb a'r modd y gall y rhain amrywio mewn gwledydd eraill a thros amser.</p> <p>Y gallu i ystyried yn feirniadol a deall sut y gall ystod o normau cymdeithasol, diwylliannol a chrefyddol o ran cydberthnasau, rhyw, rhywedd a rhywioldeb lywio canfyddiadau a'n lles ac y gallant fod yn gadarnhaol ac yn niweidiol.</p>
--	--	--

Iechyd rhywiol a lles

Mae'r llinyn hwn yn canolbwyntio ar y canlynol:

- dysgu am y ffordd y mae pethau byw yn tyfu, yn atgenhedlu ac yn mynd drwy gylchred bywyd
- datblygu dealltwriaeth o'r corff dynol, gan gynnwys teimladau pobl am eu cyrff a'r ffordd y gall y teimladau hyn gael eu cynrychioli
- y materion iechyd sy'n gysylltiedig â chydberthnasau a rhywioldeb
- dealltwriaeth o'r ffordd y mae rhywioldeb ac iechyd rhywiol yn effeithio ar ein lles.

Yn natblygiad cynnar, mae angen i ddysgwyr brofi cyd-destunau ar gyfer deall pwysigrwydd cynnal iechyd a lles personol, gan gynnwys hylendid, a'r ffordd y mae hyn yn effeithio arnyn nhw a phobl eraill. Caiff hyn ei ddatblygu wedyn i gymhwyso egwyddorion iechyd a hylendid cyffredinol at y maes iechyd rhywiol.

Wrth i ddysgwyr ddatblygu, mae angen i'r hyn a addysgir a'r hyn a ddysgir ganolbwyntio ar ystyried y ffordd y mae newidiadau corfforol yn effeithio ar les a chydberthnasau gan sicrhau bod profiadau a bywydau **LHDTC+** yn cael eu cynrychioli. Mae'r hyn a ddysgir hefyd yn canolbwyntio ar les mislif a chyflyrau sy'n gallu effeithio ar y system atgenhedlu; yn ogystal â datblygu dealltwriaeth o ganlyniadau posibl y penderfyniadau a wneir mewn perthynas ag iechyd a chydberthnasau rhywiol. Bydd y dysgu hyn i gyd yn canolbwyntio ar gydnabod amrywiaeth y corff dynol, a'r ffordd y mae'r canfyddiad a'r ddealltwriaeth o'r corff dynol wedi'u llywio gan gymdeithas, y gyfraith, gwyddoniaeth a thechnoleg, a'r effaith a gaiff hyn ar les.

Cyfnod 1	Cyfnod 2	Cyfnod 3
Dylai ymarferwyr ystyried priodoldeb datblygiadol dysgwyr ar gyfer yr hyn a ddysgir ym mhob cyfnod:		
O 3 oed	O 7 oed	O 11 oed
Mae'r dysgu yn cefnogi:		
<p>Defnyddio terminoleg gywir ar gyfer pob un o rannau'r corff.</p> <p>Ymwybyddiaeth o gylchred bywyd pobl a bod atgenhedlu yn rhan o fywyd.</p>	<p>Gwybodaeth a dealltwriaeth o'r ffordd y mae organau atgenhedlu yn datblygu yn y corff dynol. Mae hyn yn cynnwys deall ffrwythlondeb a phrosesau atgenhedlu, gan gynnwys yr hyn sy'n cefnogi iechyd a lles mislif.</p> <p>Adnabod y broses ar gyfer beichiogrwydd a genedigaeth.</p>	<p>Deall sut y gall ffrwythlondeb, gweithrediad rhywiol ac iechyd a lles mislif newid yn ystod bywyd a sut i ddod o hyd i wybodaeth a chymorth pan fo angen.</p> <p>Gwybodaeth a dealltwriaeth o'r ffordd y mae hormonau yn parhau i effeithio ar iechyd emosiynol a chorfforol yn ystod oedolaeth.</p> <p>Dealltwriaeth o'r ffordd y gall dulliau atal cenhedlu fod o gymorth gyda dewisiadau atgenhedlu, gan gynnwys ymwybyddiaeth o erthyliad.</p>
Ymwybyddiaeth o'r ffordd y mae cyrff dynol yn newid wrth iddynt dyfu.	Gwybodaeth a dealltwriaeth o'r ffordd y mae pobl yn profi newidiadau corfforol, emosiynol, cymdeithasol a gwybyddol sylweddol yn ystod y glasoed.	Dealltwriaeth o iechyd rhywiol ac atgenhedlol da, gan gynnwys yr ystod o risgiau a chanlyniadau sy'n gysylltiedig â phrofiadau rhywiol a'r wybodaeth sydd ei hangen i wneud penderfyniadau gwybodus am weithgarwch rhywiol a dewisiadau atgenhedlol.

<p>Ymwybyddiaeth o bwysigrwydd hunanofal a hylendid personol.</p>	<p>Yr wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen i reoli hunanofal a hylendid personol, gan gynnwys pwysigrwydd lles mislif.</p>	<p>Gwybodaeth a dealltwriaeth o achosion, symptomau ac effaith cyflyrau sy'n gysylltiedig ag iechyd rhywiol ac atgenhedlol a ffrwythlondeb, gan gynnwys heintiau a drosglwyddir yn rhywiol. HIV a chanserau atgenhedlol.</p> <p>Y ddealltwriaeth a'r sgiliau sydd eu hangen i leihau risgiau a gofyn am help.</p>
<p>Cydnabyddiaeth bod corff pawb yn unigryw ac yn arbennig iddyn nhw.</p>	<p>Ymwybyddiaeth bod llawer o wahanol ffynonellau o wybodaeth all-lein ac ar-lein sy'n ein helpu i ddysgu am ein cyrff ac sy'n effeithio ar y ffordd rydym yn teimlo am ein corff a chyrff pobl eraill.</p>	<p>Ymgysylltu'n feirniadol â chynrychioliadau cadarnhaol a negyddol o gyrff amrywiol, gan gynnwys drwy fathau gwahanol o gyfryngau, a deall y gall y rhain fod yn afrealistig ac yn niweidiol.</p>
<p>Ymwybyddiaeth o'r teimladau gwahanol y gellir eu cael, gan gydnabod teimladau pobl eraill a'r ffordd y gallai'r rhain fod yn wahanol i'ch teimladau eich hun.</p>	<p>Ymwybyddiaeth o'r ffordd y gall pobl deimlo atyniad at bobl eraill wrth iddynt aeddfedu a'r ffordd y gall hyn arwain at ymatebion emosiynol a chorfforol.</p>	<p>Deall bod hawl gan bawb i gael cydberthnasau diogel a phleserus a chydabod y rôl y mae gweithgarwch rhywiol cydsyniol yn ei chwarae mewn cydberthnasau iach.</p> <p>Dealltwriaeth o'r oedran cydsynio cyfreithiol.</p>
<p>Adnabod oedolion dibynadwy a all eu helpu ac y gallant siarad â nhw a gofyn cwestiynau iddynt, yn enwedig pan fyddant yn teimlo'n anhapus neu'n anniogel.</p>	<p>Gallu nodi ffynonellau dibynadwy o wybodaeth a chodi materion a gofyn cwestiynau i oedolion dibynadwy.</p>	<p>Gwybod am ystod o wasanaethau cymorth a gallu eu defnyddio, er mwyn cael gwybodaeth a chymorth mewn perthynas â chydberthnasau, iechyd a lles, a diogelwch.</p>

Grymuso, diogelwch a pharch

Mae'r llinyn hwn yn canolbwyntio ar y canlynol:

- hawliau dysgwyr i ddiogelwch ac amddiffyniad a rhyddid rhag niwed a gwahaniaethu
- sut a ble i gael gwybodaeth, help a chymorth
- sut i gefnogi ac eirioli dros hawliau, triniaeth deg a pharch i bawb.

Mae'r llinyn hwn yn adeiladu ar ymddygiadau a sgiliau cadarnhaol cydberthnasau iach. Mae'n atgyfnerthu'r gofyniad i gefnogi dysgwyr i ddatblygu empathi, caredigrwydd a thosturi tuag at ei gilydd a'u grymuso â'r hyder i ddefnyddio'r cymorth sydd ar gael os ydynt yn poeni am eu diogelwch eu hunain neu ddiogelwch pobl eraill.

Dylai dysgwyr gael eu cefnogi i ddeall newid a gwrthdaro ac adnabod effaith y rhain ar gydberthnasau, a gofyn am help a chymorth lle bo hynny'n briodol.

Dylid eu cefnogi i ddeall bod arfer eu hawl i fod yn rhydd rhag unrhyw fath o wahaniaethu, trais, camdriniaeth ac esgeulustod yn cael ei alluogi gan oedolion dibynadwy sy'n gallu eu cadw'n ddiogel. Mae hyn yn cynnwys nifer o fesurau amddiffyn cyfreithiol sy'n bodoli i bawb. Mae ymddygiadau o'r fath yn anghyfreithlon o dan gyfraith trosedd ac mae cosbau troseddol i'r rhai a gaiff eu dyfarnu'n euog o gyflawni troseddau o'r fath.

Mae angen i ddysgwyr ddatblygu dealltwriaeth o natur ac effaith gymdeithasol, emosiynol, corfforol a chyfreithiol ymddygiadau niweidiol, gan gynnwys pob bwlio a bwlio pobl LHDTC+, trais rhywiol a thrais ar sail rhywedd mewn ystod o gyd-destunau, gan gynnwys ar-lein.

Cyfnod 1	Cyfnod 2	Cyfnod 3
Dylai ymarferwyr ystyried priodoldeb datblygiadol dysgwyr ar gyfer yr hyn a ddysgir ym mhob cyfnod:		
0 3 oed	0 7 oed	0 11 oed
Mae'r dysgu yn cefnogi:		
Adnabod ymddygiad niweidiol gan gynnwys ymddygiadau sy'n gwahaniaethu, a'r hawl i fod yn rhydd rhag gwahaniaethu.	Dealltwriaeth o bwysigrwydd trin pawb yn deg a dangos parch ym mhob cyswllt rhyngbersonol all-lein ac ar-lein.	Dealltwriaeth o bwysigrwydd cynhwysiant, gan gynnwys cynhwysiant i bobl LHDTC+, ymddygiad anwahaniaethol a gwerth amrywiaeth yn ein hymddygiadau
Y gallu i ryngweithio ag eraill mewn ffordd deg.	Cydnabod gwerth ymddygiadau	

	<p>anwahaniaethol a phryd a sut i gymryd camau diogel er mwyn ymateb i ymddygiadau gwahaniaethol a'u herio.</p>	<p>rhyngpersonol a'n cydberthnasau.</p> <p>Datblygu ymdeimlad o gyfrifoldeb personol a chyfrifoldeb cymdeithasol tuag at eraill, gan gynnwys ystyried y ffordd rydym yn ymateb i ymddygiadau gwahaniaethol, amharchus a niweidiol, all-lein ac ar-lein.</p>
<p>Cydnabod yr hawl i fod yn rhydd rhag ymddygiad niweidiol, camdriniaeth a bwlio.</p> <p>Ymwybyddiaeth o sut i adnabod ymddygiadau cadarnhaol a niweidiol, gan gynnwys bwlio.</p> <p>Y gallu i rannu profiad o ymddygiadau niweidiol ag oedolyn dibynadwy.</p>	<p>Dealltwriaeth o hawl pawb i beidio â chael eu niweidio na'u cam-drin.</p> <p>Ymwybyddiaeth o wahanol fathau o ymddygiad niweidiol neu gamdriniol gan gynnwys camdriniaeth ac esgeulustod corfforol, rhywiol ac emosiynol, gan gynnwys aflonyddu a bwlio rhwng cyfoedion a'r rôl y gall technoleg ei chwarae.</p> <p>Sut i ofyn am gymorth i chi'ch hun a rhoi cymorth i eraill.</p> <p>Sut i fod yn ffrind da ac eirioli dros bobl eraill.</p>	<p>Adnabod ymddygiad niweidiol, camdriniol neu orfodol mewn cydberthnasau personol, gan gynnwys rheoli, trais a thrais rhywiol a sut i ymateb a gofyn am gymorth i chi'ch hun a phobl eraill. Mae hyn yn cynnwys pob math o drais ar sail rhyw, rhywedd a rhywioldeb.</p>

<p><i>(Mae cyfnodau 1 a 2 yn cynnwys gwybodaeth a sgiliau angenrheidiol er mwyn deall yr hyn a ddysgir am gydsyniad yng nghyfnod 3)</i></p> <p>Dechrau sylweddoli bod gan bobl eraill feddyliau, teimladau a safbwyntiau gwahanol</p> <p>Ymwybyddiaeth o'r angen i sicrhau cytundeb er mwyn rhannu, er enghraifft, teganau.</p> <p>Ymwybyddiaeth o hawl pawb i breifatrwydd, ffiniau personol a pha rannau o'r corff sy'n breifat.</p> <p>Y gallu i gyfathrebu os oes rhywun yn cyffwrdd â nhw mewn ffordd sy'n gwneud iddynt deimlo'n anghyfforddus.</p>	<p>Deall yr hawl i breifatrwydd corfforol, ffiniau personol, gan gynnwys ar-lein.</p> <p>Deall sut y gall ymddygiadau gael eu dehongli gan bobl eraill all-lein ac ar-lein.</p> <p>Gwybod pa gamau i'w cymryd i gadw'n ddiogel rhag niwed mewn cyfeillgarwch all-lein ac ar-lein.</p> <p>Deall y pwysau a'r normau cymdeithasol ac emosiynol sy'n arwain at ymddygiadau, cyfeillgarwch a chydberthnasau anghydsyniol, er enghraifft, normau o ran rhywedd.</p> <p>Meithrin y sgiliau i ddatblygu ymddygiadau a chydberthnasau cydsyniol a gwybod sut i ymateb yn ddiogel i ymddygiadau a chydberthnasau anghydsyniol all-lein ac ar-lein, eu herio a rhoi gwybod amdanynt.</p>	<p>Deall pwysigrwydd cydsyniad ar gyfer cydberthnasau iach a diogel ac yn enwedig gydberthnasau rhywiol.</p> <p>Deall sut y gellir cyfleu cydsyniad mewn gwahanol gydberthnasau a chyddestunau cymdeithasol, gan gynnwys ar-lein.</p> <p>Dealltwriaeth feirniadol o'r ffordd y mae canfyddiad a chyddestun cymdeithasol yn effeithio ar gydsyniad a'r ffactorau sy'n dylanwadu ac yn amharu ar allu pobl i ymddwyn mewn ffordd gydsyniol, er enghraifft, sylweddau, trais, gorfodaeth a normau o ran cydberthnasau.</p>
<p>Ymwybyddiaeth o sut i gadw'n ddiogel wrth ddefnyddio cyfryngau digidol, gan gynnwys rhoi gwybod i oedolyn dibynadwy pan fyddant yn teimlo'n anghyfforddus neu'n ofnus.</p>	<p>Gwybod sut a phryd y gellir rhannu cyfryngau digidol yn ddiogel, gyda chaniatâd a phryd y gall fod yn niweidiol.</p> <p>Ymwybyddiaeth o fanteision a pheryglon y rhyngwyd a chyfryngau cymdeithasol wrth wneud ffrindiau ar-lein.</p> <p>Ystyried y cymhellion y tu ôl i gyfryngau sydd wedi eu ffugio a'u haddasu'n ddigidol.</p>	<p>Dealltwriaeth o'r materion moesegol a chyfreithiol sy'n ymwneud â rhannu delweddau a hunan-gynhyrchwyd drwy gydsyniad neu heb gydsyniad, a hawliau i ddiogelwch, cymorth, lles ac amddiffyniad.</p> <p>Dealltwriaeth o'r effeithiau sy'n gysylltiedig â deunydd rhywiol a chydberthnasau rhywiol</p>

	<p>Dealltwriaeth o'r angen i gadw'n ddiogel ar-lein, y gallu i gymryd camau i amddiffyn eu hunain a'r gallu i roi gwybod i oedolion dibynadwy pan fyddant wedi gweld rhywbeth na ddylent fod wedi ei weld, neu rywbeth sy'n peri loes iddynt neu'n gwneud iddynt deimlo'n anghyfforddus.</p>	<p>ar-lein, gan gynnwys y goblygiadau moesegol a chyfreithiol.</p> <p>Ymwybyddiaeth o'r modd y mae deunydd a chyfryngau rhywiol, yn aml yn cynrychioli rhywedd, gweithgarwch rhywiol, ymddangosiad corfforol a chydberthnasau mewn ffyrdd afrealistig a niweidiol.</p>
<p>Ymwybyddiaeth bod gan bawb yr hawl i fod yn ddiogel ac nad oes hawl gan neb niweidio rhywun arall.</p> <p>Y gallu i siarad dros ei gilydd.</p>	<p>Ymwybyddiaeth bod deddfau ar waith i amddiffyn pobl rhag gwahanol fathau o wahaniaethu, trais, camdriniaeth, esgeulustod ac aflonyddwch.</p>	<p>Dealltwriaeth o'r deddfau sydd ar waith mewn perthynas â materion addysg cydberthynas a rhywioldeb i'n hamddiffyn rhag pob math o wahaniaethu, trais, camdriniaeth, esgeulustod ac aflonyddwch, ac mai diben deddfau yw amddiffyn nid troseddoli pobl ifanc.</p> <p>Dealltwriaeth o sut i eirioli dros amgylcheddau diogel a hawliau a dealltwriaeth pawb ynghylch ystod o faterion addysg cydberthynas a rhywioldeb.</p> <p>Gwerthfawrogi pwysigrwydd lleisio barn yn ddiogel yn erbyn trais ar sail rhyw a rhywedd a thrais rhywiol.</p>

Geirfa

Term	Diffiniad
Bwlio	Ymddygiad gan unigolyn neu grŵp, a ailadroddir fel arfer dros amser, sy'n brifo eraill yn fwriadol naill ai'n gorfforol neu'n emosiynol.
Cydberthnasau	Gall y rhain fod yn gydberthnasau rhyngpersonol neu'n gydberthnasau â'r hunan. Mae cydberthnasau rhyngpersonol yn cyfeirio at y cysylltiadau a'r rhyngweithrediadau rhwng dau unigolyn neu fwy. Mae cydberthnasau â'r hunan yn cyfeirio at y gydberthynas sydd gennych gyda chi'ch hun. Mae cysylltiadau annatod rhwng y ddau fath o gydberthynas ac mae'r rhain yn newid dros amser. Gallant fod yn gydberthnasau teuluol, ysbrydol, rhamantaidd, platonig neu rywiol.
Cydsyniad	Pan fo un person yn rhoi cydsyniad gwybodus a rhydd i berson arall wneud rhywbeth sy'n effeithio arno. Mae'n bwysig bod pobl yn gofyn am gydsyniad cyn iddynt wneud rhywbeth sy'n effeithio ar berson arall. Mae'n bwysig hefyd fod penderfyniad person yn cael ei barchu – os bydd yn dweud 'na' i rhywbeth, yna ni ddylai'r person arall wneud y peth hwnnw.
Cyfnod	Yng nghyd-destun y Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb, mae cyfnod yn nodi pryd y byddai'r dysgu'n ddatblygiadol briodol i'r rhan fwyaf o ddysgwyr.
Cynhwysol	Y broses o atgyfnerthu gallu'r system addysg i gyrraedd pob dysgwr. Mae addysg cydberthynas a rhywioldeb gynhwysol yn cydnabod pwysigrwydd amrywiaeth a gwahaniaeth ar draws amrediad o hunaniaethau sy'n gysylltiedig â chydberthnasau, rhyw, rhywedd a rhywioldeb, a bod yr amrywiaeth hon yn ffynhonnell cryfder ac yn greiddiol i gymdeithas gydlynol, deg a chyfiawn.
Dull ysgol gyfan	Proses effeithiol o gysylltu pob elfen o gwricwlwm, polisïau, staff, cymuned, gwasanaethau ac amgylchedd ysgol. Mae'n annog y broses o gyfleu ac atgyfnerthu ethos cadarnhaol cyson ac yn cynnig cymorth cyfannol o ansawdd uchel i ddysgwyr. Mae hyn yn cynnwys sut mae addysg cydberthynas a rhywioldeb yn rhan o'r dull gweithredu mewn perthynas ag iechyd a lles corfforol, meddyliol ac emosiynol.

Eirioli	Cefnogi hawliau pobl eraill drwy helpu i sicrhau bod eu safbwyntiau a'u profiadau'n cael eu clywed a llywio penderfyniadau.
LHDTC+	Pobl lesbiaidd, hoyw, ddeurywiol, drawsryweddol/traws, gwiar neu bobl sy'n cwestiynu. Mae'r + yn cyfeirio at lythrennau eraill y gellir eu hychwanegu i gynnwys hunaniaethau eraill, gan gynnwys anneauaidd.
Nodweddion gwarchodedig	Oedran, anabledd, ailbennu rhywedd, hil, crefydd neu gred, rhyw, cyfeiriadedd rhywiol, priodas a phartneriaeth sifil, beichiogrwydd a mamolaeth.
Rhyw	Caiff ei briodoli ar gyfer unigolyn ar sail nodweddion rhywiol sylfaenol (organau cenhedlu) a swyddogaethau atgenhedlol.
Rhywedd	Fe'i defnyddir yn aml i nodi a yw rhywun yn ystyried ei hun yn fenywaidd, yn wrywaidd neu'n anneauaidd. Mae rhywedd yn gallu cyfeirio hefyd at y normau cymdeithasol a diwylliannol a'r gwahaniaethau sy'n cael eu dal gan wahanol gymdeithasau ynglyn a'r ffordd y mae pobl yn ymddwyn, yn edrych neu yn wisgo. Mae pobl yn aml yn canfod ymdeimlad pwysig o hunaniaeth yn y rhain ond gallant hefyd barhau gwahaniaeth, anghydraddoldebau a niweidiau.
Rhywioldeb	Agwedd ganolog ar fodau dynol. Mae'n cynnwys cyfeiriadedd rhywiol, hunaniaethau a rolau o ran rhywedd, rhyw, atgenhedlu ac agosrwydd. Caiff rhywioldeb ei brofi a'i fynegi drwy feddyliau, credoau, ymddygiadau a chydberthnasau.
Tegwch	Triniaeth deg a diduedd, gan gynnwys triniaeth gyfartal neu driniaeth wahaniaethol er mwyn unioni anghydbwysedd o ran hawliau, buddiannau, rhwymedigaethau a chyfleoedd.

<p>Trais ar sail rhywedd</p>	<p>(a) trais, bygythiadau o drais neu aflonyddwch sy'n deillio'n uniongyrchol neu'n anuniongyrchol o werthoedd, credoau neu arferion sy'n ymwneud â rhywedd neu gyfeiriadedd rhywiol; (b) anffurfio organau cenedlu benywod; (c) gorfodi person (boed hynny drwy rym corfforol neu orfodaeth drwy fygythiadau neu ddulliau seicolegol eraill) i ymrwmo i seremoni briodas grefyddol neu sifil (p'un a yw'n gyfreithiol gyfrwymol ai peidio).</p>
<p>Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol</p>	<p>Gallai addysg cydberthynas a rhywioldeb, er ei bod yn meithrin agweddau ac ymddygiadau cadarnhaol, hefyd roi cyfle i ddysgwyr ystyried nodweddion cydberthnasau nad ydynt yn iach.</p>
<p>Ymwybyddiaeth, gwybodaeth a dealltwriaeth</p>	<p>Yn ystod eu datblygiad cynnar, mae dysgwyr yn profi dulliau cyfannol o archwilio cydberthnasau, a chânt eu cefnogi i feithrin dealltwriaeth ohonynt eu hunain yn y byd. Mae ymwybyddiaeth dysgwyr yn cynyddu wrth iddynt wneud cynnydd o ran eu dysgu gyda chysyniadau'n cael eu cyflwyno'n raddol yn unol â datblygiad y dysgwr. Wrth iddynt fynd drwy'r continwmm, mae dysgwyr yn meithrin mwy o wybodaeth a dealltwriaeth ac, yn aml, yn cael mwy o brofiad o'r themâu gwahanol sy'n rhan o'r cwricwlwm addysg cydberthynas a rhywioldeb.</p>

[DS: caiff y canllawiau canlynol eu hychwanegu at y Crynodeb Deddfwriaethol o fframwaith y Cwricwlwm i Gymru ar-lein - sydd hefyd yn cael ei ddiweddarau ac a fydd yn cynnwys isadran benodol ar gyfer addysg cydberthynas a rhywioldeb. Gweler: [Crynodeb o'r ddeddfwriaeth arfaethedig – Hwb \(llyw.cymru\)](#)]

Crynodeb deddfwriaethol – Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb

Y Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb

Mae addysg cydberthynas a rhywioldeb yn elfen orfodol o Fframwaith y Cwricwlwm i Gymru a rhaid i gwricwlwm gyd-fynd â'r Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb. Mae hyn yn golygu bod yn rhaid i ysgolion a lleoliadau gynnwys y ddarpariaeth ddysgu a nodir yn y Cod. Nid yw cwricwlwm yn cwmpasu addysg cydberthynas a rhywioldeb oni bai ei fod yn cyd-fynd â'r ddarpariaeth yn y Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb. Nid yw dysgu ac addysgu yn cwmpasu elfen orfodol addysg cydberthynas a rhywioldeb chwaith oni bai eu bod yn cyd-fynd â'r ddarpariaeth yn y Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb.

Caiff y Cod Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb ei amlinellu a cheir cyfeiriadau ato yn yr [adran Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb](#) o'r canllawiau fframwaith.

Cyhoeddir y Cod hwn o dan adran 8 o'r Ddeddf.

Canllawiau Addysg Cydberthynas a Rhywioldeb

Mae'r adran addysg cydberthynas a rhywioldeb o'r canllawiau fframwaith hefyd yn cynnwys canllawiau ar ddatblygu addysg cydberthynas a rhywioldeb o fewn cwricwlwm a'i rhoi ar waith. Mae'r canllawiau hyn yn ganllawiau statudol ac fe'u cyhoeddir o dan adran 71 o'r Ddeddf. Rhaid i'r sawl sy'n gyfrifol am gynllunio a datblygu cwricwlwm ddarllen ac ystyried y canllawiau hyn wrth gynllunio eu cwricwlwm.

O dan y Ddeddf, mae'r canllawiau hyn yn statudol ar gyfer y canlynol:

- pennaeth ysgol a gynhelir neu ysgol feithrin a gynhelir
- corff llywodraethu ysgol a gynhelir neu ysgol feithrin a gynhelir
- darparwr addysg feithrin a ariennir nas cynhelir
- yr athro sy'n gyfrifol am uned cyfeirio disgyblion
- pwyllgor rheoli uned cyfeirio disgyblion
- person sy'n darparu addysg a dysgu i blentyn y tu allan i ysgol a gynhelir, ysgol feithrin a gynhelir neu uned cyfeirio disgyblion (addysg heblaw yn yr ysgol)
- awdurdod lleol yng Nghymru.

Fel yr amlinellir yn adran 50 o'r Ddeddf, rhaid i leoliadau addysg heblaw yn yr ysgol gynnwys darpariaeth ar gyfer addysgu a dysgu sy'n cwmpasu addysg cydberthynas a rhywioldeb, a rhaid gwneud hyn mewn ffordd sy'n briodol o safbwynt datblygiad.

Caiff addysg cyberthynas a rhywioldeb ei chyflawni orau mewn partneriaeth ag ystod eang o bobl a sefydliadau. Felly, gall hefyd fod yn ddefnyddiol i fusnesau; cymunedau; sefydliadau elusennol a gwirfoddol yn y sector cyhoeddus a rhai eraill sy'n gweithio mewn partneriaeth ag ysgolion a lleoliadau. Mae hefyd yn cynnwys gwybodaeth sy'n debygol o fod yn ddefnyddiol i rieni a gofalwyr.

Gofyniad plwraliaethol

Ym mhob ysgol a lleoliad, rhaid i addysg cyberthynas a rhywioldeb fod yn wrthrychol, yn feirniadol ac yn blwraliaethol o ran ei chynnwys a'r modd y caiff ei haddysgu (gweler achos 'Dojan ac Eraill v. Germany 2011 application no. 319/08'). Wrth ddefnyddio'r term plwraliaethol, rydym yn golygu pan fo cwestiynau o ran gwerthoedd yn codi, rhaid i ysgolion a lleoliadau ddarparu ystod o safbwyntiau ar bwnc, a fynegir yn gyffredin mewn cymdeithas. Mae hyn hefyd yn golygu darparu ystod o wybodaeth ffeithiol am faterion sy'n gysylltiedig ag addysg cyberthynas a rhywioldeb. Ym mhob ysgol, pan fyddant yn ystyried credoau neu safbwyntiau penodol, rhaid cynnwys ystod o safbwyntiau ffydd eraill a safbwyntiau anghrefyddol ar y mater.

Er enghraifft, gallai ysgolion ddysgu am densiynau, anghytundeb neu ddadleuon presennol mewn cymdeithas, neu gallant edrych ar safbwyntiau gwahanol o fewn credoau ar faterion. Mae datblygu'r blwraliaeth hon yn bwysig er mwyn sicrhau bod dysgwyr yn datblygu i fod yn ddinasyddion gwybodus sy'n ymwybodol o ystod o safbwyntiau, gwerthoedd a chredoau gwahanol ac yn sensitif iddynt. Mae hyn yn eu helpu i ymgysylltu â thensiynau posibl ac ymdrin â nhw.

Mae dealltwriaeth dda o safbwyntiau, gwerthoedd datblygol a chefnidiroedd dysgwyr yn ganolog i ddatblygu'r blwraliaeth hon. Gall cyberthynasau cadarnhaol â chymunedau ehangach helpu i greu cyd-destun adeiladol ar gyfer ystyried agweddau a thensiynau mewn ffordd sensitif.

Hawliau plant

Mae hawliau plant o dan [CCUHP](#) yn ganolog i holl waith Llywodraeth Cymru, yn unol â'i hymrwymiadau a'i dyletswydd i roi ystyriaeth ddyledus i CCUHP ym mhopeth a wna.

Gall ysgolion a lleoliadau hefyd gysylltu'r hyn a ddysgir â Chonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau Pobl ag Anableddau.

Caiff ysgolion a lleoliadau eu hannog hefyd i gysylltu dysgu'n effeithiol, lle bo hynny'n briodol, â'r Ddyletswydd Cydraddoldeb y Sector Gyhoeddus (2010); a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) (2015).

Deddf Cydraddoldeb 2010

Mae'n ofynnol i ysgolion gydymffurfio â gofynion perthnasol Deddf Cydraddoldeb 2010.

Yn benodol, dylai ysgolion a lleoliadau eraill nodi bod cydymffurfiaeth â dyletswydd cydraddoldeb y sector cyhoeddus yn ofyniad cyfreithiol ar gyfer ysgolion a gynhelir gan awdurdodau lleol (gan gynnwys unedau cyfeirio disgyblion) yng Nghymru, a'i fod yn gwneud synnwyr addysgol da i gydymffurfio â hi. Mae Dyletswydd Cydraddoldeb y Sector Cyhoeddus yn helpu ysgolion i ganolbwyntio ar faterion allweddol sy'n peri pryder a sut i wella deilliannau ar gyfer pob dysgwyr. Mae'r ddyletswydd yn cynnwys nodi ble y gallwn gymryd camau i hyrwyddo cyfle cyfartal, dileu gwahaniaethu a meithrin cydberthnasau da, a lle y bo'n bosibl, liniaru effeithiau negyddol a all ddeillio o benderfyniadau.

Ym mhob ysgol a lleoliad, dylai dulliau addysgu adlewyrchu'r gyfraith (gan gynnwys Deddf Cydraddoldeb 2010) fel y bo'n gymwys i gydberthnasau, er mwyn sicrhau bod dysgwyr yn deall yn glir yr hyn a ganiateir a'r hyn na chaniateir gan y gyfraith, a goblygiadau cyfreithiol ehangach y penderfyniadau a wneir ganddynt.

O dan ddarpariaethau'r Ddeddf Cydraddoldeb, ni ddylai ysgolion wahaniaethu'n anghyfreithlon yn erbyn dysgwyr ar sail oedran, rhyw, hil, anabledd, crefydd neu gred, ailbennu rhywedd, beichiogrwydd neu famolaeth, priodas neu bartneriaeth sifil, neu gyfeiriadedd rhywiol (a elwir gyda'i gilydd yn **nodweddion gwarchodedig**). Mae'n rhaid i ysgolion wneud addasiadau rhesymol hefyd er mwyn lliniaru unrhyw anfantais.

Mae darpariaethau yn Deddf Cydraddoldeb 2010 yn caniatáu i ysgolion gymryd camau cadarnhaol, lle y gellir dangos eu bod yn rhai cymesur, i fynd i'r afael ag anfanteision penodol sy'n effeithio ar un grŵp oherwydd nodwedd warchodedig. Dylid ystyried hyn wrth gynllunio a chyflwyno addysg cydberthynas a rhywioldeb.

Dylai ysgolion ystyried cyfansoddiad eu dysgwyr eu hunain, gan gynnwys eu rhywedd a'u hystod oedran, ac ystyried a yw'n briodol neu'n angenrheidiol sicrhau bod cymorth ychwanegol ar gael i ddysgwyr sydd â nodweddion gwarchodedig penodol (sy'n golygu eu bod yn wynebu mwy o risg o bosibl). Dylai ysgolion ystyried yr hyn y gallant ei wneud i feithrin proses gyfathrebu ac ymddygiad iach, llawn parch rhwng dysgwyr, a chynnig amgylchedd sy'n herio terfynau canfyddedig yn seiliedig ar rywedd neu unrhyw nodwedd arall, gan gynnwys drwy'r pynciau hyn ac fel rhan o ddull ysgol gyfan.

Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015

Pasiodd Llywodraeth Cymru Ddeddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015. Mae Deddf 2015 yn rhoi ffocws ar drais yn erbyn menywod a merched drwy ei gwneud yn ofynnol i bersonau sy'n arfer swyddogaethau (awdurdodau lleol a Byrddau Iechyd Lleol) o dan y Ddeddf (a ddiffinnir yn adran 2(2) o'r Ddeddf honno fel "swyddogaethau perthnasol"), roi sylw i'r

angen i ddileu neu leihau unrhyw ffactorau sy'n cynyddu'r risg o drais yn erbyn menywod a merched neu sy'n gwaethygu effaith trais o'r fath ar ddioddefwyr. Fodd bynnag, rhaid i berson sy'n arfer swyddogaethau perthnasol roi sylw i bob mater perthnasol arall hefyd. Drwy wneud hynny, mae Llywodraeth Cymru wedi ceisio codi ymwybyddiaeth o'r materion hyn a gosod swyddogaethau ar y cyrff strategol hynny i lunio cynllun er mwyn dileu neu leihau ymddygiadau o'r fath.

Mae trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol yn cyffwrdd â llawer o fywydau. Mae yna oblygiadau difrifol iawn i ddysgwyr, fel dioddefwyr eu hunain, mewn cartrefi lle y ceir cam-drin domestig. Gall effeithio ar eu diogelwch, eu hiechyd meddyliol a chorfforol a'u lles yn gyffredinol. Mae'n effeithio ar gydberthnasau â'u teulu a chyfoedion, a'r potensial i fwynhau cydberthnasau iach, hapus a llawn parch yn y dyfodol; a gall effeithio ar gyrhaeddiad addysgol nawr ac yn y dyfodol.

Bydd yna ddysgwyr a staff mewn ysgolion ar hyn o bryd sy'n dioddef, neu'n wynebu risg o ddefnyddio, ymddygiad camdriniol yn erbyn menywod, cam-drin domestig neu drais rhywiol, neu sydd wedi eu dioddef neu eu defnyddio yn y gorffennol. Dylai ysgolion a lleoliadau fod yn gyfrifol am sicrhau bod eu dysgwyr a'u staff yn ddiogel ac yn iach.

Mae Deddf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (Cymru) 2015 yn cynnig cyfle i Gymru arwain y ffordd o ran gwaith ataliol. Mae lleoliadau addysgol yn cynnig amgylchedd lle y gellir meithrin agweddau cadarnhaol tuag at gydraddoldeb rhywiol a chydberthnasau iach a llawn parch drwy ddull gweithredu sy'n seiliedig ar hawliau.

Mae mabwysiadu [dull ysgol gyfan](#) o weithredu sy'n cynnwys addysg ataliol yn yr ysgol ac sydd hefyd yn cynnwys y gymuned ehangach yn hollbwysig.

Datblygwyd Canllaw Arfer Da ar gyfer Dull Addysg Gyfan Llywodraeth Cymru o Ymdrin â Thrais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol yng Nghymru ar y cyd â Cymorth i Ferched Cymru. Bwriedir iddo fod yn [becyn cymorth ymarferol a defnyddiol](#) ar gyfer cymhwyso egwyddorion dull addysg gyfan o ymdrin â thrais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol. Mae'n cydnabod pwysigrwydd lleoliadau addysgol fel amgylcheddau lle gellir meithrin agweddau cadarnhaol tuag at gydraddoldeb rhywiol a chydberthnasau iach a llawn parch.

Mae Llywodraeth Cymru hefyd wedi cyhoeddi [canllawiau ymarferol i lywodraethwyr ysgolion](#) ar yr angen i ddatblygu polisi ar drais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol; sut i nodi arwyddion o gam-drin a ble i gael cymorth iddyn nhw eu hunain, eu cydweithwyr neu eu dysgwyr.

Dolenni perthnasol

[Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol \(Cymru\) 2015\).](#)

Diogelu - canllaw Llywodraeth Cymru [Cadw dysgwyr yn ddiogel](#)

[canllawiau-i-leoliadau-addysg-am-gam-drin-rhywiol-camfanteisio-ac-ymddygiad-rhywiol-niweidiol-gan-gyfoedion.pdf \(llyw.cymru\)](#)

[Trais yn erbyn menywod, cam-drin domestig a thrais rhywiol: canllawiau i lywodraethwyr | LLYW.CYMRU](#)

[Hawliau, parch, cydraddoldeb: canllawiau ar gyfer ysgolion | LLYW.CYMRU](#)

[Rhannu delweddau noeth a hanner noeth: Ymateb i ddigwyddiadau a diogelu plant a phobl ifanc - Hwb \(gov.wales\)](#)

DRAFT

[DS: i'w gynnwys yn adrannau Cynllunio eich Cwricwlwm pob Maes ar y fersiwn ar-lein o Hwb – ‘sut mae pob maes yn cyfrannu at addysg cydberthynas a rhywioldeb’]

Y celfyddydau mynegiannol

Mae'r celfyddydau mynegiannol yn gyfrwng grymus ar gyfer ystyried a mynegi teimladau, meddyliau, safbwyntiau a phrofiadau mewn perthynas ag ystod o themâu addysg cydberthynas a rhywioldeb. Gall y broses greadigol sy'n rhan gynhenid o'r celfyddydau mynegiannol ddarparu amgylchedd diogel, cynhwysol ac arloesol i ddysgwyr ystyried, mynegi a myfyrio ar brofiadau a theimladau na fyddent o bosibl yn eu rhannu mewn ffyrdd eraill. Gall hyn helpu ymarferwyr i ddeall yr hyn y mae dysgwyr yn ei wybod am addysg cydberthynas a rhywioldeb yn ogystal â'u hanghenion dysgu, eu cwestiynau a'r hyn sy'n bwysig iddynt.

Fel llenyddiaeth, mae'r celfyddydau mynegiannol hefyd yn rhoi cyfle i edrych ar sut y mae gwahanol themâu ym maes addysg cydberthynas a rhywioldeb wedi cael eu hystyried, eu cyflwyno a'u cyfleu drwy gydol hanes ac mewn diwylliannau a chymdeithasau gwahanol.

Mae'r dysgu hyn hefyd yn eu helpu i ddeall sut mae'r celfyddydau mynegiannol yn llywio ein syniadau a'n teimladau ac yn rhoi mewnwelediad a dealltwriaeth o brofiadau a safbwyntiau pobl eraill.

Iechyd a Lles

Mae iechyd a lles, wrth gwrs, yn ganolog i addysg cydberthynas a rhywioldeb. Mae'r Maes yn cynnig llwyfan pwysig i ddysgu am gydberthnasau iach; sut mae normau a dylanwadau cymdeithasol yn llywio ein canfyddiadau o ran cydberthnasau a rhywioldeb; goblygiadau cydberthnasau a rhywioldeb i'n hiechyd corfforol a meddyliol a'n lles emosiynol; yn ogystal â gwneud penderfyniadau yng nghyd-destun cydberthnasau a rhyw. Mae hyn yn cefnogi dysgwyr i ddatblygu sgiliau a strategaethau personol i'w galluogi i fwynhau iechyd a lles da drwy gydol eu bywydau. Mae'r Maes hwn hefyd yn rhoi cyfleoedd i ddysgwyr ystyried sut mae materion yn ymwneud ag addysg cydberthynas a rhywioldeb yn cysylltu â materion ehangach o ran iechyd a lles: sut mae iechyd a lles ehangach yn dylanwadu ar gydberthnasau a rhywioldeb ac, yn yr un modd, sut mae cydberthnasau a rhywioldeb yn effeithio ar ein hiechyd a'n lles ehangach.

Mathemateg a Rhifedd

Gall mathemateg a rhifedd chwarae rôl bwysig wrth hyrwyddo cynhwysiant ac osgoi stereoteipiau drwy'r enghreifftiau, yr astudiaethau achos a'r senarios ddewisir. Gall hefyd gynnig modelau rôl pwysig o ran rhywedd a rhywioldeb amrywiol sydd wedi gwneud cyfraniad pwysig at fathemateg. Gellir hefyd ddefnyddio ystadegau a rhifedd i ddatblygu dealltwriaeth o'r data ystadegol a ddefnyddir i ddatblygu tystiolaeth ynghylch cydraddoldebau ac anghydraddoldebau, er enghraifft, ynghylch tâl neu ddewisiadau gyrfa.

Y Dyniaethau

Mae'r Maes hwn yn cynnig cyfle pwysig i ddysgwyr ddeall sut mae dealltwriaeth gymdeithasol o gydberthnasau, rhyw, rhywedd a rhywioldeb wedi newid dros amser a'r ffordd y mae'n parhau i esblygu. Gall astudio addysg cydberthynas a rhywioldeb drwy'r dyniaethau ysbrydoli dysgwyr i ddyfnhau eu dealltwriaeth o faterion pwysig a datblygu'r sgiliau i ddehongli syniadau a chyflwyniadau am addysg cydberthynas a rhywioldeb drwy gydol hanes ac mewn diwylliannau a chyd-destunau gwahanol ledled y byd. Er enghraifft, gellid ystyried sut mae normau a chanfyddiadau o bobl **LHDTC+** wedi newid dros amser. Mae hefyd yn cefnogi dysgwyr i ymgysylltu â gwybodaeth yn feirniadol, deall sail gwybodaeth a gaiff ei chyflwyno fel ffaith, a gwneud penderfyniadau beirniadol am sut i ddefnyddio'r ffynonellau gwybodaeth sydd ar gael iddynt ac ymateb iddynt.

Mae'r Maes hwn hefyd yn cynnig cyfleoedd i ddysgwyr ystyried hawliau dynol, gwerthoedd, moeseg, athroniaethau a safbwyntiau crefyddol mewn perthynas â chydberthnasau a rhywioldeb. Mae hyn yn rhoi cyfleoedd pwysig i ddysgwyr drafod, ystyried a datblygu dealltwriaeth o safbwyntiau gwahanol ar faterion addysg cydberthynas a rhywioldeb, a gaiff ei llywio gan fydolwg crefyddol ac anghrefyddol, heriau moesegol a materion yn ymwneud â chynhwysiant cymdeithasol. Mae hyn hefyd yn cefnogi dysgwyr i ddeall y tensiynau rhwng gwahanol safbwyntiau a mynd i'r afael â nhw. Gall hyn gefnogi dysgwyr i ymgysylltu'n feirniadol â materion addysg cydberthynas a rhywioldeb ar lefel leol, genedlaethol a byd-eang yn y gorffennol a'r presennol, gan eu helpu i ddod yn ddinasyddion gwybodus a moesegol sy'n barod i chwarae rhan lawn mewn bywyd a gwaith.

leithoedd, llythrennedd a chyfathrebu

Mae siarad, gwranddo, ymateb a magu empathi yn sgiliau sy'n hollbwysig i bob mater sy'n ymwneud ag addysg cydberthynas a rhywioldeb, gan gynnwys gwneud ffrindiau, gofyn am gyngor ac, yn y dyfodol, ddatblygu cydberthnasau rhywiol iach. Mae'r Maes hwn hefyd yn cynnig cyfleoedd i ddysgwyr wneud synnwyr o'r hyn y maent yn ei glywed, ei ddarllen, ei weld a'i deimlo pan fyddant yn ymgysylltu â llenyddiaeth, gwahanol gyfryngau a'r byd o'u cwmpas. Mae hyn yn cynnwys y gallu i ddadansoddi ac ystyried gan ddefnyddio ystod o gyfryngau, arddulliau a genres. Yng nghyd-destun addysg cydberthynas a rhywioldeb, gallai hyn gynnwys ystyried delweddau corfforol neu stereoteipiau o gydberthnasau mewn cartwnau, ffilmiau, barddoniaeth, ffuglen, rhaglenni dogfen ac, yn gynyddol, lwyfannau cyfathrebu ac adrodd storïau digidol.

Mae'r Maes hwn hefyd yn galluogi dysgwyr i brofi ystod o bynciau addysg cydberthynas a rhywioldeb sy'n aml yn heriol ac yn sensitif ac ymateb iddynt fel gwrandawyr, gwylwyr, darllenwyr, adroddwyr a chrewyr. Fel y cyfryw, gall gynnig ffyrdd diogel, cynhwysol a chreadigol o ystyried pynciau addysg cydberthynas a rhywioldeb o safbwyntiau diwylliannol ac ieithyddol amrywiol. Gall dysgwyr ystyried sut y caiff themâu allweddol ym maes addysg cydberthynas a rhywioldeb eu trin mewn llenyddiaeth a'u llywio gan iaith. Gall hyn helpu dysgwyr i ddechrau meddwl yn feirniadol am y modd y mae normau o ran cydberthnasau, rhywedd, rhyw a chyrrff yn amlygu eu hunain mewn diwylliannau a chymunedau gwahanol, gan gynnwys eu

diwylliant a'u cymuned eu hunain. Gall ystyried addysg cydberthynas a rhywioldeb drwy lenyddiaeth hefyd helpu dysgwyr i ddatblygu ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o amrywiaeth a gwahaniaeth.

Gwyddoniaeth a thechnoleg

Mae gwyddoniaeth a thechnoleg yn rhoi gwybodaeth i ddysgwyr am fioleg ddynol, cylchredau bywyd ac atgenhedlu ond mae'n cyfrannu mewn ffyrdd pwysig eraill hefyd. Gall y Maes hwn gefnogi dysgwyr i ofyn cwestiynau a chwestiynu sut mae pethau'n gweithio, sy'n cefnogi eu hymgysylltiad ag addysg cydberthynas a rhywioldeb.

Mae'r Maes hwn hefyd yn cefnogi dysgwyr i asesu data a ffynonellau ym maes addysg cydberthynas a rhywioldeb, datblygu dealltwriaeth feirniadol o sail gwybodaeth a gaiff ei chyflwyno fel ffaith, a gwneud penderfyniadau beirniadol am sut i ddefnyddio'r ffynonellau gwybodaeth a'r data sydd ar gael iddynt ac ymateb iddynt.

Mae'r Maes hwn hefyd yn cefnogi dysgwyr i ddefnyddio technolegau digidol, deall sut maent yn gweithio ac adnabod y goblygiadau cyfreithiol, cymdeithasol a moesegol eang sy'n gysylltiedig â defnyddio technoleg. Mae hyn yn hanfodol er mwyn galluogi dysgwyr i wneud penderfyniadau diogel a moesegol wrth ddefnyddio technoleg i wneud ffrindiau, datblygu cymunedau, ystyried eu hunaniaethau a bod yn rhan o gydberthnasau rhamantaidd a rhywiol yn y dyfodol. Mae hyn hefyd yn rhoi cyfleoedd i ystyried sut mae cyfrifiant, algorithmau a phrosesu data yn llywio canfyddiadau o gyrff, cydberthnasau, rhywedd a rhywioldeb.